SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 16. julija 2009 *

V zadevi C-168/08,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi členov 68 ES in 234 ES, ki ga je vložilo Cour de cassation (Francija) z odločbo z dne 16. aprila 2008, ki je prispela na Sodišče 21. aprila 2008, v postopku

Laszlo Hadadi (Hadady)

proti

Csilli Marti Mesko, poročeni Hadadi (Hadady),

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, A. Ó Caoimh (poročevalec), J. Klučka, sodnika, P. Lindh, sodnica, in A. Arabadjiev, sodnik,

* Jezik postopka: francoščina.

generalna pravobranilka: J. Kokott,
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 5. februarja 2009,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za L. Hadadija (Hadadyja) C. Rouvière, odvetnik,

– za C. M. Mesko A. Lyon-Caen, odvetnik,

– za francosko vlado G. de Bergues, A.-L. During in B. Beaupère-Manokha, zastopniki,

– za češko vlado M. Smolek, zastopnik,

– za nemško vlado J. Möller, zastopnik,

– za madžarsko vlado K. Szíjjártó in M. Kurucz, zastopnici,

– za poljsko vlado M. Dowgielewicz, zastopnik,

– za slovaško vlado J. Čorba, zastopnik,

– za finsko vlado A. Guimaraes-Purokoski, zastopnica,

– za Komisijo Evropskih skupnosti V. Joris in S. Saastamoinen, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 12. marca 2009

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(1) Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL L 338, str. 1).

2 Ta predlog je bil predložen v okviru spora med L. Hadadijem (Hadadyjem) in C. M. Mesko o tem, da so francoska sodišča priznala odločbo sodišča v Pešti (Madžarska) o razvezi zakonske zveze.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

Uredba št. 1347/2000

3 V uvodnih izjavah 4 in 12 Uredbe Sveta (ES) št. 1347/2000 z dne 29. maja 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (UL L 160, str. 19) je navedeno:

„(4) Razlike med nekaterimi nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in izvrševanje sodnih odločb, ovirajo prosto gibanje oseb in usklajeno delovanje notranjega trga. Obstajajo torej razlogi za sprejetje določb za poenotenje nasprotujočih si predpisov o pristojnosti v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, da bi poenostavili postopke za hitro in enostavno priznavanje in izvrševanje sodnih odločb.

[…]

(12) Osnova za določitev pristojnosti v tej uredbi temelji na načelu, da mora obstajati dejanska povezanost med prizadeto stranko in državo članico, ki pristojnost izvaja; […]“

4 Člen 2 Uredbe št. 1347/2000, ki določa splošne določbe v zvezi s sodno pristojnostjo na področju razveze zakonske zveze, ločitve ali razveljavitve zakonske zveze, je bil nadomeščen s členom 3 Uredbe št. 2201/2003, ob tem pa je besedilo teh dveh členov enako.

Uredba št. 2201/2003

5 V uvodnih izjavah 1 in 8 Uredbe št. 2201/2003 je navedeno:

„(1) Evropska skupnost si je zastavila cilj oblikovati območje svobode, varnosti in pravice, v katerem je zagotovljen prost pretok oseb. V ta namen mora Skupnost med drugim sprejeti tudi ukrepe na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah, potrebne za pravilno delovanje notranjega trga.

[…]

(8) Glede sodnih odločb o razvezi, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze je treba to uredbo uporabljati le za prenehanje zakonskih vezi in

ne sme zadevati vprašanj, kot so razlogi za razvezo, premoženjske posledice zakonske zveze, ali drugih pomožnih ukrepov.“

6 Člen 1(1)(a) Uredbe št. 2201/2003 določa, da se ta uredba uporablja ne glede na vrsto sodišča v civilnih zadevah, ki se nanašajo na: razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze.

7 Člen 3(1) navedene uredbe z naslovom „Splošna pristojnost“ določa:

„V zadevah glede razveze, prenehanja življenjske skupnosti ali razveljavitve zakonske zveze so pristojna sodišča države članice:

a) na ozemlju katere:

– zakonca običajno prebivata ali

– sta zakonca nazadnje običajno prebivala, če eden od njiju še vedno tam prebiva, ali

– nasprotna stranka običajno prebiva ali

– v primeru skupne vloge, običajno prebiva eden od zakoncev ali

– vlagatelj običajno prebiva, če je prebival tam najmanj leto dni neposredno pred vložitvijo vloge, ali

– vlagatelj običajno prebiva, če je bival tam najmanj šest mesecev neposredno pred vložitvijo vloge in je bodisi državljan te države članice ali pa ima, v primeru Združenega kraljestva in Irske, tam svoj ‚domicile';

b) katere državljana sta oba zakonca ali, v primeru Združenega kraljestva in Irske, kjer imata oba zakonca svoj ‚domicile'."

8 Člen 6 te uredbe z naslovom „Izključni značaj pristojnosti po členih 3, 4 in 5" določa:

„Proti zakoncu, ki:

a) običajno prebiva na ozemlju države članice ali

b) je državljan države članice ali ima – v primeru Združenega kraljestva in Irske – na ozemlju ene od teh dveh držav članic ‚domicile',

se lahko začne postopek v drugi državi članici samo v skladu s členi 3, 4 in 5.“

9 Člen 16 Uredbe št. 2201/2003 z naslovom „Začetek postopka“ določa:

„1. Šteje se, da je sodišče začelo postopek:

a) v trenutku, ko je pisanje o začetku postopka [tožba] ali enakovredno pisanje [enakovredna vloga] vloženo na sodišču, pod pogojem, da vlagatelj kasneje ni opustil dejanj, ki bi jih moral opraviti v zvezi z vročitvijo pisanja [vloge] nasprotni stranki;

ali

b) če je treba vročiti pisanje [vlogo] še pred vložitvijo na sodišče, v trenutku, ko ga prejme organ, ki je odgovoren za vročitev, pod pogojem, da vlagatelj kasneje ni opustil dejanj, ki bi jih moral opraviti v zvezi z vložitvijo pisanja [vloge] na sodišče.“

10 Člen 19 navedene uredbe določa:

„1. Če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki v zvezi z razvezo, prenehanjem življenjske skupnosti ali razveljavitvijo zakonske zveze med istima strankama, sodišče, ki je drugo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekine svoj postopek, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek.

[…]

3. Ko se ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, se sodišče, ki je drugo začelo postopek, izreče za nepristojno v korist prvega sodišča.

V tem primeru lahko stranka, ki je začela postopek pred sodiščem, ki je drugo začelo postopek, začne ta postopek pred sodiščem, ki je prvo začelo postopek.“

11 Člen 21(1) in (4) navedene uredbe z naslovom „Priznanje sodne odločbe“ določa:

„1. Sodna odločba, izdana v državi članici, se v drugih državah članicah prizna, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršenkoli poseben postopek.

[…]

4. Kadar je priznanje sodne odločbe pred sodiščem posamezne države članice postavljeno kot predhodno vprašanje, lahko o tem vprašanju odloči to sodišče.“

12 Člen 24 Uredbe št. 2201/2003 z naslovom „Prepoved preverjanja pristojnosti sodišča izvora“ določa:

„Pristojnosti sodišča države članice izvora se ne sme preverjati. Preizkusa javnega reda iz členov 22(a) in 23(a) ni dovoljeno uporabiti glede pravil o pristojnosti, določenih v členih od 3 do 14.“

13 Člen 64(1) in (4), ki je v poglavju VI z naslovom „Prehodne določbe“, določa:

„1. Določbe te uredbe se uporabljajo samo za postopke, listine, ki so bile uradno sestavljene ali registrirane kot javne listine, in za sporazume, začete, sestavljene oz. sklenjene po dnevu začetka […] njene uporabe v skladu s členom 72.

[…]

4. Sodne odločbe, izdane pred dnem začetka uporabe te uredbe, vendar po datumu začetka veljavnosti Uredbe št. 1347/2000, v postopkih, ki so se začeli pred dnem, ko je začela veljati Uredba št. 1347/2000, se priznajo in izvršijo v skladu z določbami Poglavja III te uredbe, pod pogojem da se nanašajo na razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze ali na starševsko odgovornost za otroke obeh zakoncev, o kateri je bilo odločeno v okviru teh zakonskih sporov, ter da je pristojnost temeljila na

pravilih, skladnih s pravili v Poglavju II ali v Uredbi št. 1347/2000 ali v konvenciji, sklenjeni med državo članico izvora in zaprošeno državo članico, ki je bila veljavna, ko se je postopek začel.“

14 V skladu s členom 72 Uredbe št. 2201/2003 je ta začela veljati 1. avgusta 2004 in se začela uporabljati 1. marca 2005, z izjemo členov 67, 68, 69 in 70, ki so se začeli uporabljati 1. avgusta 2004 in ki ne vplivajo na spor o glavni stvari.

Francoska ureditev

15 Člen 1070, četrti pododstavek, zakonika o civilnem postopku določa:

„Krajevna pristojnost se določi po kraju prebivališča na dan vložitve zahtevka ali v primeru razveze zakonske zveze na dan vložitve prvotne vloge.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

16 L. Hadadi in C. M. Mesko, madžarska državljana, sta leta 1979 sklenila zakonsko zvezo na Madžarskem. Leta 1980 sta se izselila v Francijo, kjer – kot je navedeno v predložitveni odločbi – še vedno živita. Leta 1985 sta pridobila francosko državljanstvo, tako da ima sedaj vsak od njiju madžarsko in francosko državljanstvo.

17 L. Hadadi je 23. februarja 2002 pri sodišču v Pešti vložil tožbo za razvezo zakonske zveze.

18 C. M. Mesko je pri Tribunal de grande instance de Meaux (Francija) 19. februarja 2003 vložila tožbo za razvezo zakonske zveze zaradi krivdnih razlogov.

19 Sodišče v Pešti je 4. maja 2004, torej po pristopu Republike Madžarske k Evropski uniji 1. maja 2004, s sodbo razvezalo zakonsko zvezo med L. Hadadijem in C. M. Mesko. Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je sodba postala dokončna.

20 Sodišče za družinske zadeve pri Tribunal de grande instance de Meaux je s sklepom z dne 8. novembra 2005 tožbo za razvezo zakonske zveze, ki jo je pri tem sodišču vložila C. M. Mesko, razglasilo za nedopustno.

21 Cour d'appel de Paris (Francija) je 12. oktobra 2006, po tem, ko je zadnjenavedena zoper ta sklep vložila pritožbo, odločilo, da v Franciji sodbe sodišča iz Pešte o razvezi zakonske zveze ni mogoče priznati. Cour d'appel de Paris je zato tožbo C. M. Mesko za razvezo zakonske zveze razglasilo za dopustno.

22 L. Hadadi je zoper sodbo Cour d'appel de Paris vložil kasacijsko pritožbo, s katero je temu sodišču očital, da ni priznalo pristojnosti madžarskega sodišča in se pri tem opiralo le na člen 3(1)(a) Uredbe št. 2201/2003 v zvezi z običajnim prebivališčem zakoncev, ne da bi preverilo, ali ta pristojnost izhaja iz madžarskega državljanstva zakoncev, kot je določeno v členu 3(1)(b).

23 Cour de cassation je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 3[(1)(b) Uredbe št. 2201/2003] razlagati tako, da v primerih, ko imata zakonca hkrati državljanstvo države članice, v kateri je sodišče, pri katerem je bil vložen zahtevek, in državljanstvo druge države članice Evropske unije, prevlada državljanstvo države članice, v kateri je sodišče, pri katerem je bil vložen zahtevek?

2. Ali je treba v primeru nikalnega odgovora na prejšnje vprašanje ta člen razlagati tako, da v primeru, ko imata oba zakonca državljanstvi istih dveh držav članic, od dveh zadevnih državljanstev prevlada državljanstvo, ki se bolj navezuje na zakonca?

3. Ali je treba v primeru nikalnega odgovora na prejšnje vprašanje šteti, da imata zakonca na podlagi tega člena dodatno izbiro, tako da lahko sprožita postopek pri sodiščih ene ali druge države članice, katere državljana sta oba?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

24 Spor o glavni stvari je nastal zaradi tožbe za razvezo zakonske zveze, ki jo je 19. februarja 2003 v Franciji vložila C. M. Mesko. Iz spisa je razvidno, da je priznavanje sodbe o razvezi zakonske zveze, ki jo je 4. maja 2004 razglasilo sodišče iz Pešte, predmet vprašanja za predhodno odločanje v okviru preizkusa dopustnosti te tožbe. Francoska

sodišča lahko v skladu s členom 21(4) Uredbe št. 2201/2003 odločajo o tem vprašanju. V zvezi s tem je Cour de cassation postavilo vprašanja glede razlage člena 3(1) te uredbe.

25 Spomniti je treba, da je ta uredba v skladu z njenim členom 72 začela veljati 1. avgusta 2004 in se uporablja od 1. marca 2005.

26 Poleg tega je začela Uredba št. 1347/2000 v skladu s členom 2 Akta o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Ciper, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike k Evropski uniji in prilagoditvah pogodb, na katerih temelji Evropska unija, na Madžarskem veljati šele 1. maja 2004 (UL 2003, L 236, str. 33).

27 Iz tega je razvidno, da je bila sodba o razvezi zakonske zveze, ki jo je 4. maja 2004 razglasilo sodišče iz Pešte, razglašena pozneje, kot je začela na Madžarskem veljati Uredba št. 1347/2000, po tožbi, vloženi pred datumom začetka veljavnosti Uredbe. Poleg tega je treba poudariti, da je bila ta sodba razglašena pred 1. marcem 2005, ki je datum, ko se je začela uporabljati Uredba št. 2201/2003.

28 V teh okoliščinah je treba, kot zatrjujejo francoska, nemška, poljska in slovaška vlada, vprašanje priznanja navedene sodbe presojati na podlagi člena 64(4) Uredbe št. 2201/2003, pri čemer spadata začetek postopka in razglasitev te sodbe v časovni okvir, ki ga določa ta člen.

29 V skladu s to uredbo je treba navedeno sodbo o razvezi zakonske zveze priznati na podlagi Uredbe št. 2201/2003, če so pravila o pristojnosti, ki se uporabijo, v skladu z določbami bodisi poglavja II te uredbe ali Uredbe št. 1347/2000 bodisi konvencije, ki

velja med državo članico izvora, v obravnavani zadevi Madžarsko, in državo članico, v kateri se zahteva priznanje, v obravnavani zadevi Francosko republiko, ko je bila vložena tožba.

30 Določbe, na katerih je sodišče iz Pešte utemeljilo svojo pristojnost, in njihovo besedilo iz spisa niso razvidni. Vendar je treba šteti, da ta okoliščina ne vpliva na postopek o glavni stvari, če bi uporaba člena 3(1) Uredbe št. 2201/2003 lahko vodila k pristojnosti madžarskih sodišč, ne glede na to, katera pravila o pristojnosti so ta dejansko uporabila. V bistvu je namen tega vprašanja za predhodno odločanje ugotoviti, ali bi lahko bila v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, madžarska sodišča na podlagi navedene določbe pristojna, da odločijo o sporu v zvezi z razvezo zakonske zveze L. Hadadija in M. C. Mesko.

31 Nazadnje, res je, da zadnjenavedena v pisnih stališčih pri Sodišču zatrjuje, da je za to tožbo za razvezo zakonske zveze pri sodišču v Pešti izvedela šele šest mesecev po tem, ko je L. Hadadi začel postopek. Vendar ne trdi, da je opustil dejanja, ki bi jih moral opraviti, da bi bila ta tožba vročena, niti da se za madžarsko sodišče na podlagi člena 16 Uredbe št. 2201/2003 ne bi moglo šteti, da mu je bila tožba predložena na ta datum. Poleg tega je iz spisa razvidno, da se je C. M. Mesko udeležila postopka pri sodišču v Pešti. Poleg tega je madžarska vlada v odgovor na vprašanje Sodišča, postavljenega na obravnavi, navedla, da v skladu z nacionalnim pravom sodišče tožbo, ki je bila pri njem vložena, vroči toženi stranki. V teh okoliščinah je treba izhajati iz domneve, da je bila sodišču iz Pešte zadeva pravilno vložena v skladu z navedenim členom 16.

Prvo vprašanje

32 Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da ko imata zakonca hkrati državljanstvo države članice, v kateri je sodišče, pri katerem je bil vložen zahtevek, in državljanstvo iste druge države članice, mora dati sodišče, pri katerem se je začel postopek, prednost državljanstvu države članice, v katero spada.

33 Uvodoma je treba opozoriti, da morajo sodišča, pri katerih je bil vložen zahtevek, v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, ki so urejene s prehodno ureditvijo v zvezi s priznavanjem, določeno v členu 64(4) Uredbe št. 2201/2003, odločiti o pristojnosti sodišč druge države članice. Take okoliščine se razlikujejo od okoliščin, ki so bolj neposredno urejene z določbami poglavja III te uredbe o priznavanju in izvrševanju sodnih odločb, za katere člen 24 navedene uredbe določa prepoved preverjanja pristojnosti sodišča izvora.

34 Iz spisa je razvidno, da je Cour d'appel de Paris v izpodbijani sodbi v postopku v glavni stvari štelo, da je bila pristojnost sodišča v Pešti, kolikor bi bila utemeljena na madžarskem državljanstvu L. Hadadija, podlaga za pristojnost, ki je francoska pravila o mednarodni pristojnosti ne priznavajo, „v bistvo zelo krhka", medtem ko je bila v primerjavi s tem pristojnost sodišča, kjer je skupno prebivališče, to je v Franciji, zelo jasna.

35 Komisija Evropskih skupnosti meni, da je bilo prvo vprašanje za predhodno odločanje postavljeno, ker da francosko sodišče v primeru konflikta med francoskim državljanstvom in državljanstvom druge države članice „najpogosteje prednost domačemu državljanstvu".

36 Ta trditev je podprta z argumenti, ki jih je Sodišču predložila tožena stranka v postopku v glavni stvari, ki trdi, da člen 3(1) Uredbe št. 2201/2003 ne zajema posebnih določb, ki bi urejale dvojno državljanstvo, tako da v taki vrsti primerov vsaka država članica uporabi svoje pravo na področju državljanstva. Iz francoske doktrine in sodne prakse naj bi izhajalo, da bo v primeru konflikta državljanstev, če je eno izmed njih domače državljanstvo, to prevladalo.

37 V navedenih okoliščinah se postavlja vprašanje, ali je glede na to, da – kot poudarja C. M. Mesko – z Uredbo št. 2201/2003 primeri dvojnega skupnega državljanstva niso izrecno urejeni, treba njen člen 3(1) razlagati različno, če imata zakonca dve skupni državljanstvi, kot če imata le eno isto državljanstvo.

38 V skladu z ustaljeno sodno prakso iz zahtev po enotni uporabi prava Skupnosti in iz načela enakosti izhaja, da je treba izraze iz določbe prava Skupnosti, ki ne napotuje izrecno na pravo držav članic, da bi se opredelila njen pomen in obseg, navadno razlagati samostojno in enotno v celotni Skupnosti, ob upoštevanju konteksta določbe ter cilja, ki mu sledi zadevna ureditev (glej, v zvezi z Uredbo št. 2201/2003, sodbo z dne 2. aprila 2009 v zadevi A, C-523/07, ZOdl., str. I-2805, točka 34).

39 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 3(1) Uredbe ne napotuje izrecno na pravo držav članic, da bi se natančno opredelil obseg merila, ki se nanaša na „državljanstvo“.

40 Poleg tega iz tega ne sledi, da Uredba št. 2201/2003 vsaj načeloma razlikuje med tem, ali ima oseba eno državljanstvo ali več.

41 V primeru dvojnega skupnega državljanstva sodišče, pri katerem je bil vložen zahtevek, ne sme prezreti dejstva, da imata zadevni osebi državljanstvo druge države članice, tako da bi osebi z dvojnim skupnim državljanstvom obravnavalo, kot če bi imeli samo državljanstvo države članice, v kateri je predložitveno sodišče. Posledica tega bi bila namreč prepoved, da se te osebe v okviru prehodnega pravila priznavanja iz člena 64(4) Uredbe št. 2201/2003 pri sodišču države članice, v kateri se zahteva priznanje, sklicujejo na člen 3(1)(b) te uredbe za določitev pristojnosti sodišč druge članice, čeprav imajo državljanstvo zadnjenavedene države članice.

42 Nasprotno, v okviru navedenega člena 64(4) mora navedeno sodišče v primeru, ko imata zakonca hkrati državljanstvo države članice, v kateri je sodišče, ki mu je bila predložena zadeva, in državljanstvo iste druge države članice, upoštevati dejstvo, da bi bila sodišča te druge države članice lahko zaradi okoliščine, da imajo zainteresirane osebe državljanstvo zadnjenavedene države članice, v skladu s členom 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003 pristojna, da začnejo postopek.

43 Zato je treba na prvo vprašanje odgovoriti tako, da kadar mora sodišče države članice, v kateri se zahteva priznanje, na podlagi člena 64(4) Uredbe št. 2201/2003 preveriti, ali bi bilo sodišče države članice, v kateri je bila sprejeta sodna odločba, pristojno na podlagi člena 3(1)(b) te uredbe, zadnjenavedena določba nasprotuje, da bi sodišče države članice, v kateri se zahteva priznanje, zakonca, ki imata oba državljanstvi tako te države članice kot države članice izvora, štelo le za državljana države članice, v kateri se zahteva priznanje. To sodišče mora, nasprotno, upoštevati dejstvo, da imata zakonca tudi državljanstvo države članice izvora in da bi lahko bila zato sodišča te države pristojna za odločanje o sporu.

Drugo in tretje vprašanje

44 Z drugim in tretjim vprašanjem, na kateri je treba odgovoriti skupaj, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da je treba pri določanju, katero sodišče je pristojno za odločanje o razvezi zakonske zveze oseb, ki imata dve enaki državljanstvi, upoštevati le državljanstvo države članice, s katero so te osebe najtesneje povezane – „najučinkovitejše“ državljanstvo, tako da so sodišča ene države članice pristojna na podlagi državljanstva (drugo vprašanje), oziroma, nasprotno, ali je treba upoštevati obe državljanstvi, tako da bi bila lahko za to pristojna sodišča obeh držav članic, ker bi se zainteresirane osebe lahko po svoji izbiri odločile za sodišče države članice, pri katerem se lahko obravnava spor (tretje vprašanje).

45 C. M. Mesko in poljska vlada trdita, da je treba v primeru, kadar imata zakonca dve skupni državljanstvi, upoštevati najučinkovitejše državljanstvo. V zvezi s tem C. M. Mesko ob upoštevanju več dejavnikov, predvsem dejstva, da L. Hadadi od leta 1980 že več kot dvajset let živi v Franciji, meni, da je francosko državljanstvo najučinkovitejše. Poudarja, da bi izenačitev obeh državljanstev sprožila „hitenje na sodišče“ in bi tako spodbudila zlorabo sistema, ko bi eden od zakoncev hitel z začetkom postopka pri sodiščih ene države članice, da bi preprečil, da bi drugi zakonec začel postopek pri sodiščih druge države članice. Poljska vlada meni, da se strankam ne bi smelo dati izbire pristojnega sodišča, ker bi imele s tako rešitvijo osebe, ki imajo dve skupni državljanstvi, privilegij in bi se jim dovolilo, da dejansko izberejo pristojno sodišče, medtem ko Uredba št. 2201/2003 ne priznava enake izbire drugim osebam. Poleg tega bi po mnenju te vlade to, da bi bila pristojna sodišča države članice, v kateri zakonca že dolgo ne prebivata več, oteževalo učinkovitost in pravičnost sodnih odločb ter bi vodilo k določenim zlorabam, kot je „forum shopping“.

46 Nasprotno L. Hadadi, francoska, češka, nemška, madžarska, slovaška in finska vlada ter Komisija menijo, da ima v primeru, ko imata zakonca skupno dvojno državljanstvo,

vsak od zakoncev pravico na podlagi člena 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003 vložiti zahtevek za razvezo zakonske zveze pri sodišču ene ali druge od dveh držav članic, katerih državljanstvo imata zakonca.

47 V zvezi s tem je treba poudariti, da, kot izhaja iz njene prve uvodne izjave, Uredba št. 2201/2003 prispeva k oblikovanju območje svobode, varnosti in pravice, v katerem je zagotovljeno prosto gibanje oseb. Zato ta uredba v poglavjih II in III določa predvsem pravila, ki urejajo pristojnost ter priznavanje in izvrševanje sodnih odločb v zvezi s prenehanjem zakonske zveze.

48 V zvezi s tem člen 3(1)(a) in (b) Uredbe št. 2201/2003 določa več sodnih pristojnosti, med katerimi ni hierarhije. Vsa objektivna merila iz člena 3(1) so alternativna. Ob upoštevanju cilja te uredbe, da se zagotovi pravna varnost, njen člen 6 v bistvu določa, da so pristojnosti, opredeljene v njenih členih 3, 4 in 5, izključne.

49 Iz tega sledi, da sistem delitve pristojnosti, vzpostavljen z Uredbo št. 2201/2003 na področju razveze zakonske zveze, ne izključuje večkratne sodne pristojnosti. Nasprotno, izrecno je predviden soobstoj več enakovrednih sodnih pristojnosti.

50 V zvezi s tem, ob tem da merila iz člena 3(1)(a) te uredbe temeljijo na različnih vidikih običajnega prebivališča zakoncev, je merilo iz točke (b) istega odstavka „državljanstvo obeh zakoncev ali, v primeru Združenega kraljestva in Irske, kjer imata oba zakonca svoj ‚domicile'". Tako so – razen v primeru zadnjenavedenih držav članic – sodišča držav članic, katerih državljana sta zakonca, pristojna, da obravnavajo tožbe za razvezo zakonske zveze.

51 Vendar na podlagi ničesar v besedilu navedenega člena 3(1)(b) ni mogoče šteti, da se pri uporabi te določbe lahko upošteva le „učinkovitost“. Člen 3(1)(b), glede na to, da določa „državljanstvo“ kot merilo za pristojnost, daje prednost nedvoumni navezni okoliščini, ki jo je enostavno uporabiti. Ne določa drugega merila v zvezi z državljanstvom, kot je na primer njegova učinkovitost.

52 Poleg tega razlage, v skladu s katero je mogoče za namene člena 3(1) Uredbe št. 2201/2003 upoštevati le eno „učinkovito“ državljanstvo, ni mogoče utemeljiti s cilji te določbe oziroma z njenim sobesedilom.

53 Na eni strani bi bila zaradi take razlage posameznikova izbira pristojnega sodišča, zlasti v primeru uveljavljanja pravice do prostega gibanja oseb, omejena.

54 Natančneje, ker naj bi bilo običajno prebivališče bistveno za določitev najučinkovitejšega državljanstva, bi pristojnosti po členu 3(1)(a) in (b) Uredbe št. 2201/2003 pogosto sovpadale. Pri osebah z dvojnim državljanstvom bi to dejansko vodilo v hierarhijo sodnih pristojnosti iz določb navedenega prvega odstavka, za katero pa v besedilu tega odstavka ni podlage. Nasprotno bi lahko zakonca s samo enim skupnim državljanstvom postopek pred sodiščem te države začela celo takrat, če že dalj časa ne bi imela običajnega prebivališča v tej državi članici in bi bila s to državo dejansko le še omejeno povezana.

55 Na drugi strani, ker merilo „učinkovito državljanstvo“ ni zelo natančno, bi bilo treba upoštevati celo vrsto okoliščin, ki ne bi vedno vodile do jasnega rezultata. Iz tega izhaja, da bi potreba po nadzoru naveznih okoliščin med zakoncema in njunimi državljanstvi

otežila preizkus sodne pristojnosti, kar bi nasprotovalo cilju olajšanja uporabe uredbe z uporabo enostavne in nedvoumne navezne okoliščine.

56 Res je, da so lahko na podlagi člena 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003 pristojna sodišča več držav članic, kadar imajo zainteresirane osebe več državljanstev. Vendar, kot so poudarile Komisija ter francoska, madžarska in slovaška vlada, bi bilo v primeru, ko bi bile na podlagi te določbe zadeve predložene pri sodiščih več držav članic, spor o pristojnosti mogoče rešiti z izvajanjem pravila iz člena 19(1) iste uredbe.

57 Nazadnje je treba priznati, da se zdi, da bi Uredba št. 2201/2003, ker ureja le sodno pristojnost in ne določa kolizijskih pravil, kot trdi C. M. Mesko, lahko spodbudila zakonca, da hitro sprožita postopek, da bi si zagotovila prednosti materialnega razveznega prava, ki se uporablja po mednarodnem zasebnem pravu kraja tega sodišča. Vendar v nasprotju s trditvami C. M. Mesko taka okoliščina sama ne more pomeniti, da je mogoče predložitev zadeve pri pristojnem sodišču na podlagi člena 3(1)(b) iste uredbe šteti za zlorabo. Kot namreč izhaja iz točk od 49 do 52 te sodbe, predložitev zadeve pri sodiščih držav članic, katerih državljanstvo imata zakonca, celo če ni nobene druge navezovalne okoliščine s to državo članico, ni v nasprotju s cilji, ki jim sledi navedena določba.

58 V teh okoliščinah je treba na drugo in tretje predloženo vprašanje odgovoriti, da v primeru, ko imata oba zakonca državljanstvi istih dveh držav članic, člen 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003 nasprotuje temu, da se sodna pristojnost ene od držav članic izloči, ker tožena stranka ne dokaže drugih naveznih okoliščin s to državo. Nasprotno so sodišča držav članic, katerih državljana sta zakonca, pristojna na podlagi te določbe, ker se lahko po svoji izbiri odločita za sodišče države članice, pri katerem se lahko obravnava spor.

Stroški

59 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Kadar mora sodišče države članice, v kateri se zahteva priznanje, na podlagi člena 64(4) Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 preveriti, ali bi bilo sodišče države članice, v kateri je bila sprejeta sodna odločba, pristojno na podlagi člena 3(1)(b) te uredbe, zadnjenavedena določba nasprotuje temu, da bi sodišče države članice, v kateri se zahteva priznanje, zakonca, ki imata obe državljanstvi tako te države članice kot države članice izvora, štelo le za državljana države članice, v kateri se zahteva priznanje. To sodišče mora, nasprotno, upoštevati dejstvo, da imata zakonca tudi državljanstvo države članice izvora in da bi lahko bila zato sodišča zadnjenavedene pristojna za odločanje o sporu.**

2. **V primeru, ko imata oba zakonca državljanstvi istih dveh držav članic, člen 3(1)(b) Uredbe št. 2201/2003 nasprotuje temu, da se sodna pristojnost ene od držav članic izloči, ker tožena stranka ne dokaže drugih naveznih okoliščin**

s to državo. Nasprotno so sodišča držav članic, katerih državljana sta zakonca, pristojna na podlagi te določbe, ker se lahko po izbiri odločita za sodišče države članice, pri katerem se lahko obravnava spor.

Podpisi